

ПРО ГОЛОВНІ УМОВИ ВИЖИВАННЯ СУСПІЛЬСТВА

«Першопричина трагедії нашого суспільства – криза моральна».

Олесь Гончар

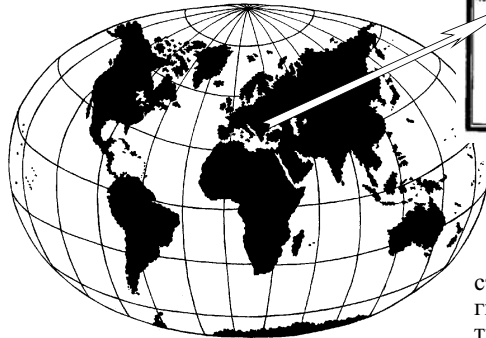
Тетяна Даниленко, ведуча програми «Час: підсумки дня» на «5 каналі» у коментарі щодо промови Святослава Вакарчука під час вручення йому ордену Свободи, в якій співак, композитор і громадський наголосив, що країні «потрібні герої – герої в українській політиці і владі», що «нам потрібні кіборги в політиці», у своєму Facebook (<https://www.facebook.com/tdanylenko/posts/1023060897752685>) написала: «Можете не сумніватися, що головним кіборгом в країні Порошенко вважає себе».

Це іронія, сарказм? Чи журналістка й справді щиро переконана, що Президент України вважає себе «головним кіборгом» у країні? У цьому контексті пригадалось інтерв'ю Петра Порошенка швейцарській газеті Neue Zürcher Zeitung від 20 січня 2015 року (<http://www.nzz.ch/international/starke-armee-ermoeslicht-politische-loesung-1.18464991>) в якому український Президент повідомив, що «з серпня до січня я збудував дуже сильну армію». Так і написано: «*Von August bis Januar habe ich eine sehr starke Armee aufgebaut*». Помовчимо?..

Пригадалась геніальна сентенція Емануїла Канта: «Я можу уявити політику, котрій керується тільки моральними принципами. Але не можу уявити моральної людини, яка керується тільки політичними міркуваннями».

Але ми, зрештою, не про це. 12 жовтня 2015 року священник УГКЦ Михайло Нискогуз звернувся до Президента України та його соратників з відкритим листом, в якому порадив Гарантові Конституції застосувати «ефективні засоби зміни свідомості влади, допоки свої стимули не застосував народ». Духовний пастир з Червонограда (Кристинополя), що на Львівщині, розмірковує: «Співкамерник мого приятеля Івана Гея, лікар-психіатр, політв'язень Семен Глузман намалював колективний портрет української влади, яка орієнтована на свої власні інтереси, яка виконує замовлення злочинних кланів, дбає про свою родину, коханок і цинічно сміється з народу, який її терпить. Головне, що у мізках тих «діячів» відсутні нейрони, що відповідають за мораль».

Що ж таке мораль? Для усвідомлюючої системи (людина, суспільство) мораль є зведенням правил, які забезпечують внутрішню сумісність і виживання цієї системи. Мораль закріплюється у звичаях, законах. Звичай і закони змінюються разом із зміною моралі, але можуть й відставати і, як правило, відстають від неї. Що виступає сьогодні сут-

їнської. Але для жертви, крім моралі, необхідний порив діла, з цієї моралі випливаючи». Чи треба щось додавати?

Ніщо так не зміцнює правовий стан суспільства, як почуття власної гідності громадян. Саме воно є основою тієї риси, яку називаємо порядністю, моральністю. Йдеться про чесність, обов'язковість, дотримання даного слова, відповідального ставлення до праці, повага до гідності інших, відрозуміння до шахрайства і всього того, що називаємо брудними вчинками.

Порядність є основою духовності. Але почуття власної гідності з'являється в суспільстві тільки тоді, коли людина знає і бачить, що сама бере участь в його розбудові, і від її голосу залежить стан цього суспільства, коли людина розуміє, що доля її та її близьких залежить тільки від власної праці й тих законів, до ухвалення яких вона причетна. Якщо ж її доля залежить від сваволі й самодурства чиновників, то ні про яку гідність і порядність не може йти мова.

Свобода суспільства та його моральність перебувають у синергетичному зв'язку. Без свободи і виховання почуття власної гідності не може бути моральності, як і без виховання почуття гідності не може бути й свободи. Недарма доктор медичних наук Володимир Войтенко наголошує: «Поняття гідності є засадничим при трактуванні любові (її безлюбності), совісті (її безсовісності), розуму (її безголів'я), права (її безправності), закону (її беззаконня), зрештою – державності й бездержав'я».

Людина з почуттям власної гідності ніколи «не сяде на голову іншому», але й не дозволить сісти на голову собі. Тобто самоповага до себе – це одночасно повага до інших людей і повага до законів. Свободи для хама не існує. Хам може принижувати інших і сам готовий принижуватися. Хам беруть хабарі, запускають руки в державну скарбницю, брешуть, не додержують слова.

Доки люди не зрозуміють, що гідність і порядність – це не просто абстрактні поняття, а головні умови виживання суспільства, доти хамі братимуть гору над народом і рано чи пізно доведуть суспільство до краху.

ністю нашого буття: суспільна мораль, менталітет суспільства? Чи недосконале законодавство, яке уможливило появу в Україні класу скоробагатків-олігархів?

До речі, про клас. Не можна плутати поняття класу і стану. Станова держава виникла на ґрунті військової аристократії і досягла завершальної фази в середньовіччі. Перед тим чіткого поділу населення на стани не було. Часто траплялось, що плебей очолював державу й перетворювався на деспота, солдати ставали імператорами.

Клас – це не щось залякле. Селянин може розбагатіти і перетворитися у найжорстокішого експлуататора. Наївно думати, що пролетар, який піднявся на вершину влади, збереже пролетарську мораль. А нинішня українська олігархія? Хіба її представники свій родовід ведуть з аристократичних родин? «...герої нашого часу виростають з брехливих комсомольців... Наші мільйонери виростають з хитреньких комуністів... Іхні капітали не шахрайство, а «законом» оформлені» (Євген Сверстюк).

1921 року В'ячеслав Липинський зрозумівав: «Владу українську треба допіру сотворити. А творити владу можуть тільки люди моральні, то єсть люди, які глибоко всіми фібрами своєї душі вірять, що те, що вони творять, єсть правда, єсть добро. <...> Чи маємо ми свою мораль? Чи маємо ми своє творче поняття про добро і зло? <...> Коли у нас єсть віра в правоту свого діла, коли у нас єсть мораль, справи бюджетові вирішуються просто. <...> Коли ж у нас віри і моралі нема, ми перетворюємось знов-таки в аморальну сучасну політичну партію, тобто в політичне акційне товариство, оперте на надії виграти на одній спільній політичній спекуляції. <...> Без жертв не можна збудувати ніякої влади, ніякої держави а тим більше держави укра-

Безумовно, скептик поцікавиться, скільки держав у світі постало за рецептами ідеаліста-мораліста Липинського. Чи відповідали його критеріям Хмельницький і Кромвель, Вашингтон і Лінкольн, Черчилль і Рузвельт, Наполеон і Де Голль, Скоропадський і Петлюра, Пілсудський і Валенса? У чомусь септик матиме рацію. Але. Згадані політики чудово знали, що «хамство і глупота ще ніколи і ніде ні одної держави не збудували». Це засадниче твердження В'ячеслава Липинського донині не втрачало актуальності.

Підтверджені кризи моральності в Україні – сила-силенна. Отець Михайло Нискогуз чудово розуміє виняткове значення дотримання усіма без винятку громадянами Української держави принципів моралі у повсякденному житті: *«Відберуть у Вас, Петре Олексійовичу, цукеркову фабрику і не тільки в Липецьку... Ця фабрика та інші підприємства на теренах, що контролюються державою-окупантом, на думку багатьох, є загрозою національній безпеці України. Подивіться на береги Дніпра та Дністра, на мальовничі схили Карпат, гляньте на «царські села» провладних мафіозі і Ви побачите сотні і тисячі «Межигір'їв» депутатів, бюрократів, суддів, прокурорів, митників, податківців і всіх інших, даруйте, «коритників», палаци яких не снилися навіть колумбійським наркобаронам.<...> Скин'йте цей тягар земного багатства, котрий заважає Вам краще служити народу. Меркель, Оланд, Обама та інші державні очільники успішно обходяться без такого тягаря. Ви ж обіцяли перед виборами... Тоді легше буде розмовляти з вітчизняними олігархами. Народ стане поруч з Вами. І ми будемо непереможні».*

Так отож. **«Ніщо так не потребує моральності, як політика. Особливо тоді, коли людство дичавіє»** (Фазіль Іскандер).

Олег К. РОМАНЧУК,
шеф-редактор
журналу «Універсум»

Папа Римський Франциск і патріарх Кирил підписали декларацію

...Для мене, навченого лукавством комуністичної ідеології й шокованого цинізмом ідеології «руського міра», важливі не слова, а діла. Тому, коли читаю в параграфі 13-му Декларації, що «в нинішніх умовах релігійні лідери несуть особливу відповідальність за виховання своєї пастви в дусі поваги до переконань тих, хто належить до інших релігійних традицій», мені відразу згадується, що **Патріарх Московський жодним словом не засудив військову агресію своєї держави проти України і релігійні переслідування на окупованих територіях**, тобто не виконав саме те, до чого так красномовно закликає у процитованому параграфі. <...>

Параграф 26 Декларації варто процитувати повністю (переклад мій): «Ми уболіваємо з приводу ворожнечі в Україні, яка вже забрала чимало жертв, завдала численних ран мирному населенню і призвела до глибокої економічної та гуманітарної кризи в суспільстві. Ми закликаємо всі сторони, задіяні у конфлікті, виявити розважливість, соціальну солідарність і дійову миротворчість. Закликаємо наші Церкви в Україні працювати для досягнення суспільної згоди, стримуватися від участі в протистоянні й не підтримувати подальший розвиток конфлікту».

Цей параграф вочевидь написано в Кремлі. Він дослівно повторює тамтешній пропагандистський штамп про бущімо виключно внутрішній характер «конфлікту в Україні». У ньому міститься непрямий натяк на те, що російське православ'я в зоні конфлікту є миролюбним, тоді як «уніати» і «раскольники» підживлюють конфлікт. У кожному разі, саме так цей параграф і буде використано Москвою в найближчому майбутньому. І наразі, в цьому параграфі немає жодної згадки про очевидну для всього світу причетність Росії до цього конфлікту. <...>

У параграфі 27 підписанти Декларації висловлюють «надію, що розкол серед православних віруючих України буде подоланий на основі існуючих канонічних норм». Що ж, це давня політика Ватикану – підтримувати в Україні контакти виключно з «канонічною» Православною Церквою.

Отож не важко собі уявити, як негативно буде сприйнято цей параграф у тих українських Православних Церквах, що не перебувають у єдності з Московським Патріархатом. Можна лише вкотре посумувати, що у ватиканському мисленні принцип канонічності набуває абсолютного характеру – без огляду на те, яким спотворенням правди і справедливості він обертається. Недратування Москви стало точкою відліку для будь-яких кроків Ватикану у стосунках з іншими Церквами.<...>

Проте як тільки натикаєшся на слова про потребу «спільного свідчення про моральну гідність і справжню свободу людини», в уяві відразу постають масові порушення релігійних прав людини на підконтрольних Росії окупованих територіях, які тепер стали вотчиною «руського міра». Йдеться про переслідування Української Православної Церкви Київського Патріархату та Української Греко-Католицької Церкви у Криму й на Сході України, про фізичну розправу над протестантськими пасторами, про свавільні арешти і «зникнення» активістів кримськотатарського руху тощо. Про це в Декларації немає жодного слова – так, начебто біль «неканонічних» та «іновірців» менш заслуговує на співчуття, ніж біль християн у Сирії. <...>

Кубинська Декларація Папи Римського і Патріарха Московського є яскравою ілюстрацією одразу кількох речей: безперечної перемоги ФСБ і Кремля з усіма їхніми слухняними інструментами, до яких у відношу і РПЦ; цілковитої поразки української державної дипломатії у Ватикані та явної недостатності там інформаційної служби з боку УГКЦ; безпорадної сліпоти і некомпетентності ватиканської дипломатії, яку легко задурити миролюбною лексикою; й загрозової неспроможності впливових кіл Європи декодувати лукаві формули путінської пропаганди. Ось чому логічним видається висновок, винесений у заголовок: так, зустріч Папи Римського і Патріарха Московського, без сумніву, була епохальною. Проте епохального значення набувають і прорахунки ватиканських дипломатів, які неспроможні визирнути у реальний світ з-поза стосів своїх потріпаних підручників Ostropolitik.

Мирослав МАРИНОВИЧ, віце-ректор УКУ, колишній політв'язень
14 лютого 2016

Тетяна Мокріді, відомий журналіст, дружина дипломата Романа Безсмертного, переговорника від України по Донбасу, на своїй сторінці у Фейсбукі закликала президента України Петра Порошенка звільнити посла України у Ватикані через зазначену декларацію: «Пане президенте, звільніть посла України при Святому Престолі (Ватикан) Тетяну Іжевську! Цей документ – провал для української дипломатії. Папа Франциск, звичайно, за мир у всьому світі, як і ми. Але Пункти 26 і 27 вражають! У 26-му повне нерозуміння, хто з ким воєю. Цивільний конфлікт? Ага! А у 27-му виходить, що УПЦ КП – розкольники. Хоч нагадати, що 20 липня 1933 року Ватикан підписав конкордат з нацистською Німеччиною. Католицький престол потім вибачався за співпрацю з нацистами. Цей конкордат був основним фактором підтримки Гітлера на шляху його бажання світового панування!» Документ, підписаний Кирилом і Папою Франциском – удар по духовній єдності українців і європейців, за яким послідує руйнування процесу єднання українського православ'я».

<http://ukrreal.info/>